

«Το δημοσιονομικό πρόβλημα της Ελλάδας. Φύση, αίτια, διαστάσεις, ευθύνες, επιπτώσεις. Προοπτικές εξόδου»

Περίληψη

Η Ελλάδα βιώνει μία κρίση ιστορικών διαστάσεων. Εδώ και μερικούς μήνες ακροβατεί πάνω στον κίνδυνο της οικονομικής κατάρρευσης, ενώ συγχρόνως βρίσκεται στη δίνη ενός εκτεταμένου οικονομικού κυκλώνα.

Η Ελληνική οικονομία ταλανίζεται από σειρά παραγόντων τόσο εσωτερικών όσο και διεθνών. Η διεθνής οικονομική κρίση είναι γεγονός, δεν μπορεί όμως να αποτελέσει άλλοθι για τα προβλήματα μας.

Τα αίτια της χρηματοοικονομικής κρίσης της Ελλάδος πρέπει να αναζητηθούν αφενός στα χρόνια διαρθρωτικά προβλήματα και τις πολιτικές που εφαρμόστηκαν αλλά και στη διεθνή συγκυρία της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης που τα ανέδειξε με εντονότερο και οξύτερο τρόπο.

Κυρίαρχο χαρακτηριστικό της οικονομίας μας είναι η ύπαρξη διαρθρωτικών προβλημάτων πολύ πριν την εμφάνιση της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης, τα οποία διογκώθηκαν δραματικά τα τελευταία χρόνια.

Στόχος αυτής της εργασίας είναι η μελέτη όλων των πτυχών του δημοσιονομικού προβλήματος της Ελλάδος. Όπως επίσης και η εξέταση του ποιός ευθύνεται για τη σημερινή κατάσταση της χώρας μας, μελετώντας τη διαχρονική εξέλιξη των εξωτερικών μας δανείων.

Ταυτόχρονα γίνεται καταγραφή διαφορετικών απόψεων σχετικά με το δημοσιονομικό πρόβλημα της χώρας, όπως επίσης και πως αντιμετωπίστηκαν αντίστοιχες κρίσεις από μία σειρά διαφορετικών χωρών.

Τέλος επιχειρούμε να προτείνουμε λύσεις για διέξοδο από την κρίση, καταλήγοντας ότι ήρθε η ώρα να κάνουμε επιτέλους ως χώρα την επώδυνη τομή: να αποφασίσουμε για το νέο πρότυπο ανάπτυξης που έχει ανάγκη ο τόπος. Να ξεφύγουμε από τη συνήθη γενικολογία και να το προδιαγράψουμε συγκεκριμένα και ρεαλιστικά, επιχειρώντας να συνενώσουμε γύρω από το περιεχόμενό του όλες τις ζωντανές παραγωγικές δυνάμεις μιας κοινωνίας με σοβαρό έλλειμμα αξιοπιστίας και υπευθυνότητας.

Στην προσπάθεια αυτή, η Ελλάδα θα έχει βασικό αντίπαλο τον εαυτό της και το αραχνιασμένο κράτος καθώς οι ρίζες του δημοσιονομικού μας προβλήματος δεν είναι απλά διαρθρωτικές ή οικονομικές, είναι κατά βάση βαθιά πολιτικές.

*(Η συγκεκριμένη μελέτη ολοκληρώθηκε στις αρχές Απριλίου 2010).

Λέξεις κλειδιά

Δημόσιο χρέος, έλλειμμα, ΑΕΠ, καπιταλισμός, Δημόσιος Τομέας, ανταγωνισμός, ανάπτυξη, φορολογία.

1. Εισαγωγή

Δυστυχώς, ούτε στα χειρότερα σενάρια που γράφονταν για το μέλλον της Ελληνικής Οικονομίας πριν από μόλις λίγους μήνες δεν θα μπορούσε κανείς να προβλέψει τη δραματική κατάσταση στην οποία θα βρισκόταν η χώρα μας σήμερα. Ήταν αδιανόητο για τους περισσότερους ότι σήμερα η Ελλάδα –μία χώρα μέλος της Ε.Ε. και της Ευρωζώνης-, θα απειλούταν με χρεοκοπία και ότι η πιστοληπτική της ικανότητα θα βρισκόταν σε τόσο δυσχερή θέση.

Η Ελλάδα βιώνει μία κρίση ιστορικών διαστάσεων. Εδώ και έξι μήνες ακροβατεί πάνω στον κίνδυνο της οικονομικής κατάρρευσης, ενώ συγχρόνως βρίσκεται στη δίνη ενός εκτεταμένου οικονομικού κυκλώνα που κρύβει απειλές για τη σταθερότητα ολόκληρης της Ευρωζώνης.

Η Ελληνική οικονομία ταλανίζεται από σειρά παραγόντων τόσο εσωτερικών όσο και διεθνών. Η διεθνής οικονομική κρίση είναι γεγονός, δεν μπορεί όμως να αποτελέσει άλλοθι για τα προβλήματα μας. Η προσέγγιση ότι η κρίση είναι διεθνής και τα προβλήματα της οικονομίας προέρχονται από αυτή είναι αναποτελεσματική, συσκοτίζει τις ευθύνες των κυβερνήσεων, οδηγεί σε λαθεμένες επιλογές και αδιέξοδα και τελικά δεν βοηθά στην ανασυγκρότηση της οικονομίας, στην άμβλυνση των ανισοροπιών και των κοινωνικών προβλημάτων συνοχής, που αυτή δημιουργεί.

Κάθε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης βιώνει την οικονομική κρίση με διαφορετικό τρόπο, σε διαφορετική έκταση και ένταση, ανάλογα με τη δομή στην οικονομική της διάρθρωση. Διαφορετικά βιώνει η Γαλλία και η Γερμανία την κρίση και διαφορετικά οι χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου όπως η Πορτογαλία, η Ισπανία και η Ελλάδα.

Έτσι, κάθε χώρα δρα στο πλαίσιο των κατευθύνσεων της, στο μέτρο των αναγκών και των προβλημάτων της και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της.

2. Δημοσιονομικό πρόβλημα της Ελλάδας –Ανάλυση

2.1. Επισκόπηση της κατάστασης

Τα αίτια της χρηματοοικονομικής κρίσης της Ελλάδος πρέπει να αναζητηθούν αφενός στα χρόνια διαρθρωτικά προβλήματα και τις πολιτικές που εφαρμόστηκαν αλλά και στη διεθνή συγκυρία της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης που τα ανέδειξε με εντονότερο και οξύτερο τρόπο.

Κυρίαρχο χαρακτηριστικό της οικονομίας μας είναι η ύπαρξη διαρθρωτικών προβλημάτων πολύ πριν την εμφάνιση της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης, τα οποία διογκώθηκαν δραματικά τα τελευταία χρόνια.

Η συνεχής επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης, το ύψος του Δημόσιου Χρέους, τα διαρκώς διογκούμενα Ελλείμματα του Δημοσίου και του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών, αναδεικνύουν τις μακροοικονομικές ανισορροπίες της Ελληνικής Οικονομίας οι οποίες καθιστούν την οικονομία μας, πιο ευάλωτη στους εξωτερικούς παράγοντες της διεθνούς οικονομικής κρίσης, λειτουργούν αποσταθεροποιητικά και περιορίζουν τις δυνατότητες ανάπτυξης της χώρας.

Η κρίσιμη κατάσταση στην οποία βρίσκεται σήμερα η χώρα αποτυπώνεται χαρακτηριστικά στους παρακάτω πίνακες:

Πίνακας 2.1.

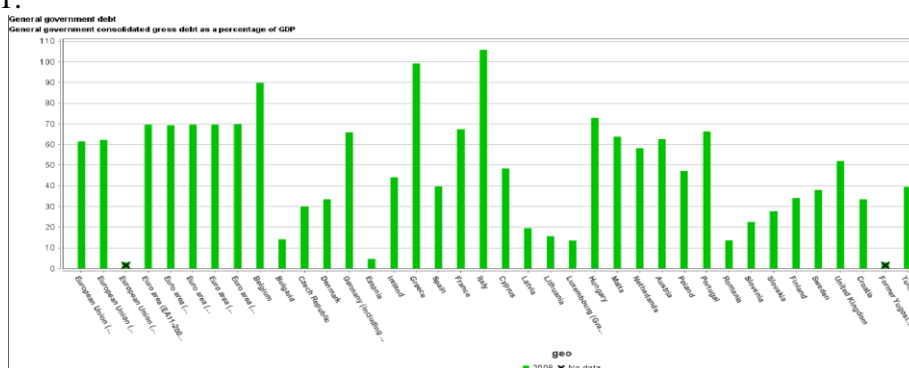
Έτος	Ενοποιημένο Χρέος Γενικής Κυβέρνησης ως % του ΑΕΠ
2001	103.8%
2002	100.8%
2003	97.9%
2004	98.6%
2005	98.0%
2006	95.9%
2007	94.8%
2008	97.6%
2009*	103.4%
2010*	108%

Πηγή: European Commission, Statistical Annex και Τράπεζα της Ελλάδος, Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας, Τεύχος, 110, *πρόβλεψη.

Βλέπουμε ότι το Χρέος της Γενικής Κυβέρνησης αυξάνεται σταθερά τα τελευταία χρόνια από 98,6% του ΑΕΠ το 2004 (πίνακας 2.1.), στο 103,4% το 2009.

Η Ελλάδα εμφανίζει –μετά την Ιταλία-, το μεγαλύτερο Ενοποιημένο Χρέος Γενικής Κυβέρνησης ως % του ΑΕΠ (Eurostat, 2008).

Διάγραμμα 2.1.

Πηγή: (Eurostat, 2008)

Την ίδια στιγμή που το χρέος διογκώνεται, ο ρυθμός Ανάπτυξης της Ελληνικής Οικονομίας πέφτει ανησυχητικά:

Πίνακας 2.2.

Έτος	Ρυθμός Ανάπτυξης Ελληνικής Οικονομίας (ρυθμός Ανάπτυξης ΑΕΠ)
2003	5.6%
2004	4.9%

2005	2.9%
2006	4.5%
2007	4.0%
2008	2.9%
2009*	-0.9%
2010*	0.1

Πηγή: European Commission, Statistical Annex, *πρόβλεψη.

Από ρυθμό ανάπτυξης 5,6% το 2003, φτάσαμε σε αρνητικό ρυθμό ανάπτυξης το 2009.

Επίσης, παρά τη μείωση των Δημοσίων Επενδύσεων, η δημοσιονομική εκτροπή συνεχίζεται με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προβλέπει το Μάιο του 2009, ότι το Έλλειμμα του Κρατικού Προϋπολογισμού θα φτάσει το 5,7% του ΑΕΠ το 2010, έναντι 2,8% το 2006. Δυστυχώς λίγους μήνες αργότερα, τα πραγματικά δεδομένα αποδείχθηκαν πολύ χειρότερα από αυτά που προέβλεπε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθώς τον Οκτώβριο του 2009 η νέα κυβέρνηση αναθεώρησε προς τα πάνω τις εκτιμήσεις για το έλλειμμα του προϋπολογισμού για το 2009, από το 6,7% του ΑΕΠ - όπως το υπολόγιζε η προηγούμενη Κυβέρνηση-, στο 12,7% του ΑΕΠ!!!

Πίνακας 2.3.

Έτος	Έλλειμμα Κρατικού Προϋπολογισμού (% του ΑΕΠ)
2006	2,8
2007	3,6
2008	5,0
2009	5,1
2010	5,7

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή Μαΐος 2009, *πρόβλεψη. (τα στοιχεία αυτά διαψεύθησαν στη συνέχεια προς το χειρότερο, κατά πολύ. Η αναθεώρηση της εκτίμησης για το έλλειμμα του προϋπολογισμού, είχε τελικά πολύ αρνητικές συνέπειες, καθώς τάραξε τους επενδυτές λόγω του μεγέθους της αναθεώρησης και αφετέρου λόγω της παραδοχής από τις ελληνικές Αρχές ότι τα στοιχεία των προηγούμενων ελλειμμάτων ήταν παραπλανητικά. Δυστυχώς, ακόμη και τα νούμερα που ανακοινώθηκαν μπορεί να αποδειχθούν κατώτερα από τα πραγματικά, καθώς οι μετρήσεις που αφορούν τα ταμειακά διαθέσιμα στο έλλειμμα του 2009 εμφανίζονται σημαντικά υψηλότερα, ενώ πρόσφατα πραγματοποιήθηκαν σημαντικές αναθεωρήσεις του ΑΕΠ προς τα κάτω).

Στον τομέα των εσόδων, η χώρα μας, σε σχέση με τις περισσότερες ευρωπαϊκές, παρουσιάζει τα χαμηλότερα έσοδα του Δημοσίου από φόρους ως ποσοστό του ΑΕΠ. Τα έσοδα του ελληνικού δημοσίου ανήλθαν στο 20% του ΑΕΠ το 2009, σε σχέση με το μ.ο. του 29% της Ευρώπης των 27. Το γεγονός δε ότι το ποσοστό αυτό των εσόδων μειώθηκε από 27% το 2000, στο 20% το 2009, καταδεικνύει την ανεπάρκεια και την αναποτελεσματικότητα των φοροεισπρακτικών μηχανισμών και διαδικασιών.

Επίσης, το Έλλειμμα του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών ως ποσοστό του ΑΕΠ έχει διπλασιαστεί από 7% το 2003 σε ποσοστό 14,1% του ΑΕΠ το 2007.

Πίνακας 2.4.

Έτος	Ισοζύγιο Πληρωμών Τρέχουσες Συναλλαγές	Ισοζύγιο Πληρωμών (Τρέχουσες συναλλαγές
------	--	---

Έτος	Καθαρή διεθνής επενδυτική θέση
2002	76318,0
2003	101557,2
2004	124122,2
2005	149187,0
2006	178163,5
2007	214467,7
2008	183944,1

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας, Τεύχος 119, 110.

Επίσης έχουμε διαρκώς αρνητική διόγκωση του Εμπορικού μας Ισοζυγίου:

Πίνακας 2.7.

Έτος	Εμπορικό Ισοζύγιο (εκατ. Ευρώ)
2002	-22707,7
2003	-22643,5
2004	-25435,8
2005	-27558,9
2006	-35286,3
2007	-41499,2
2008	-44048,8

Τράπεζα της Ελλάδος, Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας, Τεύχος 119, 91.

Όπως δείχνουν τα στοιχεία της Eurostat, η Ελλάδα βρίσκεται στην τελευταία θέση της λίστας των εισαγωγών ως ποσοστού του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος με 18,1% και στην τελευταία θέση της λίστας των εξαγωγών ως ποσοστού του ΑΕΠ με 6,1%. Επίσης, η χώρα μας βρίσκεται στην πρώτη θέση σε ότι αφορά το άνοιγμα της ψαλίδας ανάμεσα στις εισαγωγές και τις εξαγωγές ως ποσοστό του ΑΕΠ, αφού σε 24 άλλες χώρες της Ένωσης, εξαιρουμένης της Κύπρου και της Μάλτας, υπάρχει μια σαφής ισορροπία ανάμεσα στις δύο πλευρές του εξωτερικού εμπορίου, κάτι που έχει ευεργετικές επιπτώσεις στο ισοζύγιο των τρεχουσών συναλλαγών τους. Στην Ελλάδα η σχέση εισαγωγών προς εξαγωγές φτάνει το 3 προς 1.

Πίνακας 2.8.

	ΑΕΠ (δισ ευρώ)	Εισαγωγές (δισ ευρώ)	Εξαγωγές (δισ ευρώ)	Εισαγωγές %ΑΕΠ	Εισαγωγές %ΑΕΠ
Βέλγιο	310,8	252,3	265,2	81,2	85,3
Ολλανδία	532,7	319,5	357,3	60,0	67,1
Ουγγαρία	90,2	56	60	62,1	66,5
Τσεχία	123,5	75,3	81,2	61,0	65,7
Σλοβακία	63,0	39,6	40,1	62,8	63,6
Σλοβενία	34,9	19	18,8	54,4	53,8
Ιρλανδία	156,1	44,6	82,1	28,6	52,6
Εσθονία	13,5	7,3	6,5	54,2	48,3
Λουξεμβούργο	33,3	17,5	14,9	52,5	44,7
Λιθουανία	28,9	13,1	11,8	45,3	40,8
Αυστρία	259,4	102,8	98,6	39,6	38,0
Γερμανία	2194,1	668,1	803,9	30,5	36,6
Σουηδία	257,5	85,4	94	33,2	36,5

Πολωνία	288,9	105,1	96,4	36,4	33,4
Δανία	208,0	59,4	66,9	28,6	32,2
Βουλγαρία	36,8	16,7	11,7	45,4	31,8
Λετονία	19,3	6,9	5,5	35,7	28,5
Μάλτα	5,3	2,6	1,5	48,7	28,1
Φιλανδία	167,5	43,3	44,9	25,9	26,8
Ρουμανία	119,4	38,9	29,1	32,6	24,4
Πορτογαλία	149,9	50,1	31,1	33,4	20,7
Ιταλία	1425,2	294,2	290,1	20,6	20,4
Γαλλία	1791,8	396,1	341,6	22,1	19,1
Ην.Βασίλειο	1439,0	344,9	252,3	24,0	17,5
Ισπανία	1001,7	206,2	156,6	20,6	15,6
Ελλάδα	237,5	42,9	14,4	18,1	6,1
Κύπρος	16,2	5,6	0,9	34,7	5,6

Πηγή: Eurostat –emporikitrade, Επεξεργασία: ΙΕΕΣ-ΣΕΒΕ (Εφημερίδα Κόσμος του Επενδυτή 27.3.2010)

Είμαστε δυστυχώς ένα κράτος που δεν παράγει τίποτα!

2.2. Πως προκύπτει το ΑΕΠ μας;

Η ελληνική οικονομία στηρίζεται στο Δημόσιο, στις επιδοτήσεις και στην κατανάλωση. Γι' αυτό έχει χρέη και ελλείμματα.

Έχει όμως σημασία να δούμε πώς παράγονται κάθε χρόνο περίπου 240 δισ. ευρώ από την ελληνική οικονομία. Δηλαδή πώς προκύπτει το ΑΕΠ.

- Σύμφωνα με στοιχεία της Τραπέζης της Ελλάδος, πάνω από το 70% του ΑΕΠ προέρχεται από την κατανάλωση.

Το υπόλοιπο ποσοστό από τις εισαγωγές και τις εξαγωγές.

Αυτό το μοντέλο καταρρέει εύκολα σε περιόδους κρίσης, δεν απαιτεί μεγάλες επενδύσεις, δεν δημιουργεί θέσεις εργασίας και δεν στηρίζεται στην έρευνα και την ανάπτυξη. Στηρίζομαστε στις εισαγωγές που είναι μεγαλύτερες από τις εξαγωγές, λόγω έλλειψης ανταγωνιστικότητας, στις επιδοτήσεις και σε έναν μη αποτελεσματικό και σπάταλο δημόσιο τομέα. Έτσι, δημιουργούμε συνεχώς ελλείμματα και χρέη.

Όμως, ούτε τα ελλείμματα ούτε το τεράστιο δημόσιο χρέος είναι τα πραγματικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας.

Αυτά είναι τα συμπτώματα του προβλήματος: Η ελληνική οικονομία δεν παράγει. Στηρίζεται σχεδόν αποκλειστικά στην κατανάλωση και σε διάφορες μη παραγωγικές δαπάνες, όπως το Δημόσιο και η διαχείριση ακινήτων. Επίσης, στηρίζεται στις επιδοτήσεις, οι οποίες -απ' ό, τι φαίνεται- δεν πιάνουν τόπο.

- Ο πρωτογενής τομέας, δηλαδή η γεωργία, η κτηνοτροφία, η αλιεία και η δασοκομία, φθίνει συνεχώς και κινδυνεύει να εξαφανιστεί. Η συνεισφορά των κλάδων αυτών στη διαμόρφωση

του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος είναι κοντά στο 4%, δηλαδή στο μισό από ό, τι το 2001.

- Το εμπόριο συμμετέχει με 14,86% στη διαμόρφωση του ΑΕΠ, αλλά η δραστηριότητα αυτή σχετίζεται περισσότερο με την εγχώρια ζήτηση (κατανάλωση) παρά με παραγωγή υπεραξίας. **Πρόκειται για τον κλάδο με τη μεγαλύτερη συμμετοχή στο ΑΕΠ, καθώς προσφέρει 35 δισ. ευρώ τον χρόνο. Όσο, δηλαδή, περίπου το ύψος της φοροδιαφυγής.**
- Η διαχείριση ακινήτων (όχι οι κατασκευές) συμμετέχει με 10,41% στο ΑΕΠ. Αποτελεί ενδεικτικό στοιχείο του αναπτυξιακού μοντέλου που ακολούθησε η ελληνική οικονομία εδώ και δεκαετίες: Χτίζει σπίτια. Μόλις, όμως, «πάγωσε» η αγορά ακινήτων άρχισαν τα προβλήματα. Ο κατασκευαστικός κλάδος λόγω της ύφεσης και της πτώσης της οικοδομικής δραστηριότητας έχει αρνητική συμβολή στο ΑΕΠ.
- Η εκπαίδευση με 6,15% ίσως αποτελεί τη μοναδική επένδυση που έχουμε συναντήσει μέχρι στιγμής - αν και μικρότερη σε ποσοστό σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες.
- Σε χαμηλή θέση βρίσκονται τα ξενοδοχεία και τα εστιατόρια (ποσοστό συμμετοχής 6,11% στο ΑΕΠ) που αποτελούν ένδειξη της συμβολής του τουρισμού στην ελληνική οικονομία.
- Η υγεία και η κοινωνική μέριμνα συνεισφέρουν 4,83% ή 11,6 δισ. ευρώ τον χρόνο. Δηλαδή λίγο λιγότερο από την εισφοροδιαφυγή που υπολογίζεται άνω των 12 δισ. ευρώ.
- Η ναυτιλία συνεισφέρει πάνω από 4% (περισσότερα από 10 δισ. ευρώ) τον χρόνο φρέσκα κεφάλαια στην ελληνική οικονομία, ενώ άλλοι κλάδοι με σημαντική συμβολή, όπως βιομηχανία τροφίμων-ποτών, εμπόριο αυτοκινήτων, συνεργεία, ταχυδρομεία, τηλεπικοινωνίες, ψυχαγωγία, πολιτισμός και αθλητισμός είναι περισσότερο συνδεδεμένοι με την κατανάλωση και την υψηλή εγχώρια ζήτηση. Το ίδιο ισχύει με τους ενδιάμεσους νομισματικούς οργανισμούς.
- Η Eurostat προβλέπει φέτος ότι το ποσοστό της κατανάλωσης στη διαμόρφωση του ΑΕΠ θα ενισχυθεί περαιτέρω λόγω μεγαλύτερης μείωσης των παραγωγικών επενδύσεων. Εκτιμά ότι η συμμετοχή της κατανάλωσης θα ξεπεράσει το 87%. Το 71,4% θα προέλθει από τις καταναλωτικές δαπάνες των νοικοκυριών.

Το γεγονός ότι οι εισαγωγές είναι υψηλότερες από τις εξαγωγές αποτελεί ένδειξη της έλλειψης ανταγωνιστικότητας και του καταναλωτικού μοντέλου της ελληνικής οικονομίας. Αυτό με τη σειρά του προκαλεί άλλες παρενέργειες, όπως είναι ο πληθωρισμός και η ανελαστικότητα διαφόρων ειδών ως προς τη ζήτηση. Έτσι, για παράδειγμα, βλέπουμε το ίδιο προϊόν να πωλείται ακριβότερο στην Ελλάδα από ό,τι στη Γερμανία.

Παράλληλα, ο πληθωρισμός συντηρείται από στρεβλώσεις στην αγορά εργασίας (π.χ. υψηλό κόστος ανά μονάδα παραγόμενου προϊόντος, αυξήσεις μισθών που δεν λαμβάνουν υπόψη την

παραγωγικότητα, κλειστά επαγγέλματα κλπ.). Οι επενδύσεις σε ένα τέτοιο περιβάλλον συνήθως δεν είναι αποδοτικές.

Συγκρίνοντας την ελληνική οικονομία με άλλες ευρωπαϊκές παρατηρείται ότι το ποσοστό της συνολικής καταναλωτικής δαπάνης (ένδειξη της εγχώριας ζήτησης) κυμαίνεται σε χαμηλότερα επίπεδα, ενώ ένα μεγάλο μέρος προέρχεται από κρατικές δαπάνες και από επενδύσεις. Αντίθετα, στην Ελλάδα το μεγαλύτερο μέρος προέρχεται από τα νοικοκυριά.

Αυτό δείχνει πόσο εύθραυστη είναι η ελληνική οικονομία και ο ρυθμός ανάπτυξης.

Σε περίοδο ύφεσης, όπως αυτή που διανύουμε, οι καταναλωτικές δαπάνες μειώνονται, με αποτέλεσμα να κινδυνεύει με κατάρρευση όλο το οικονομικό οικοδόμημα.

- Ο τρίτος μεγαλύτερος κλάδος της ελληνικής οικονομίας είναι η δημόσια διοίκηση και η άμυνα. Ο κρατικός τομέας (δημόσια διοίκηση και άμυνα) αύξησε το ποσοστό του στη διαμόρφωση του ΑΕΠ από το 7,95% το 2001 σε 8,9% το 2008.

Αντίθετα, στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες με ανταγωνιστική οικονομία, ο ρόλος του κράτους στην ανάπτυξη μειωνόταν.

Στην Ελλάδα, η σπατάλη του Δημοσίου ανέρχεται σε 18 δισ. ευρώ τον χρόνο, ενώ έχει τη μικρότερη αποτελεσματικότητα στην Ευρώπη (μόλις 65% αυτού που έπρεπε να παράγει με βάση τα χρήματα που του δίνονται).

- Με άλλα λόγια, ο δημόσιος τομέας προσφέρει κάθε χρόνο στην ελληνική οικονομία περίπου 21 δισ. ευρώ, από τα οποία απομένουν σαν κέρδος σχεδόν 3 δισ. ευρώ τον χρόνο, δηλαδή λιγότερα από το κόστος της περιττής γραφειοκρατίας που υπολογίζεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε 4 δισ. ευρώ ετησίως.

3. Πως οδηγηθήκαμε στη σημερινή κατάσταση

3.1. Ο τεράστιος Δημόσιος Τομέας

Το 70% ετησίων δαπανών της χώρας είναι μισθοί του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Το 20% των δαπανών είναι τόκοι και τοκοχρεωλύσια για εξυπηρέτηση του εθνικού μας χρέους. Και το 10% των δαπανών πηγαίνει σε δραστηριότητες (έργα, προμήθειες, αγορές, εξοπλισμοί, εργολαβίες, επιδοτήσεις). Από αυτό το ποσοστό προέρχονται τα ποσά που κατευθύνονται στην διαπλοκή και στους διάφορους «ημέτερους» (Άρθρο Α.Ανδριανόπουλος «Αλλαγές στην πολιτική, όχι μόνο στην οικονομία», Σάββατο, 27 Μαρτίου 2010). Δεν φθάνουν όμως αυτά για να δικαιολογήσουν την τραγική σημερινή οικονομική μας κατάσταση.

Τα νούμερα είναι αμείλικτα. Και λένε την δική τους ιστορία. Οι μισθοί του δημοσίου πλησιάζουν τα 30 δις τον χρόνο. Στα δέκα τελευταία χρόνια του βαρύτατου δανεισμού συμποσούνται σε 300 δις ευρώ. Ακριβώς το χρέος της χώρας δηλαδή. Χρηματοδοτούμε -ουσιαστικά δανειζόμενοι- τον

μεγαλύτερο δημόσιο τομέα από κάθε χώρα (ακόμα και από της χώρες του πρώην «υπαρκτού σοσιαλισμού»).

Πώς μία μικρή χώρα σαν την δική μας έχει ανάγκη μίας τόσο μεγάλης γραφειοκρατίας για την διεκπεραίωση των κοινωνικών και διοικητικών της υποχρεώσεων; Η λογική εκτίμηση είναι πως το δημόσιο πέφτει θύμα των εκλογικών αναγκών του πολιτικού συστήματος και μετατρέπεται σε παραλήπτη των πελατειακών αναγκών των κομμάτων και του πολιτικού τους προσωπικού. Η χώρα είναι αδύνατον να ορθοποδήσει και να ξεφύγει από την κατρακύλα προς το χάος αν δεν αλλάξει ριζικά το θεσμικό πλαίσιο άσκησης της πολιτικής, η δομή δηλαδή του πολιτικού μας συστήματος.

Αυτή την ώρα το χρέος της χώρας βρίσκεται σαφώς πάνω από το 100% του Ακαθαρίστου Εθνικού Προϊόντος. Χρειαζόμαστε σε ετήσια βάση περίπου 50 δις ευρώ, συν τις όποιες δημόσιες εισπράξεις, για να ξεπληρώσουμε τις εσωτερικές και διεθνείς μας (δάνεια) υποχρεώσεις. Όμως, ακόμη και στο φανταστικό σενάριο της διαγραφής του εξωτερικού χρέους μέσα στο 2010, θα συσσωρεύαμε ξανά το σημερινό ποσό σε λιγότερο από 15 χρόνια.

3.2. Εξέλιξη δημόσιου χρέους

Για να μπορέσουμε να εξετάσουμε ποιός ή ποιοί ευθύνονται για το σημερινό κατόντημα της χώρας μας, θα πρέπει να δούμε την διαχρονική εξέλιξη των δανείων που πήραμε από το εξωτερικό, όπως επίσης πρέπει να δούμε πως διατέθηκαν τα χρήματα των δανείων για να μπορέσουμε να εντοπίσουμε τους πραγματικούς υπευθύνους για τη σημερινή δραματική οικονομική κατάσταση της χώρας μας.

Από το 1824 μέχρι το 1898 που η Ελλάδα ετέθη υπό Διεθνή οικονομικό έλεγχο, είχαμε πάρει 10 δάνεια συνολικού ποσού 920 εκ. Γαλλικά φράγκα, από τα οποία τα 270 εκ. γαλλικά φράγκα. ήταν έξοδα-κρατήσεις μεσαζόντων και τραπεζών.

Από το 1898 μέχρι το 1932 πήραμε άλλα 1280 εκ Γ.φ. που χρησιμοποιήθηκαν -εκτός από την εξυπηρέτηση παλαιών δανείων-, για τους Βαλκανικούς πολέμους, για αποκατάσταση προσφύγων κ.λ.π.

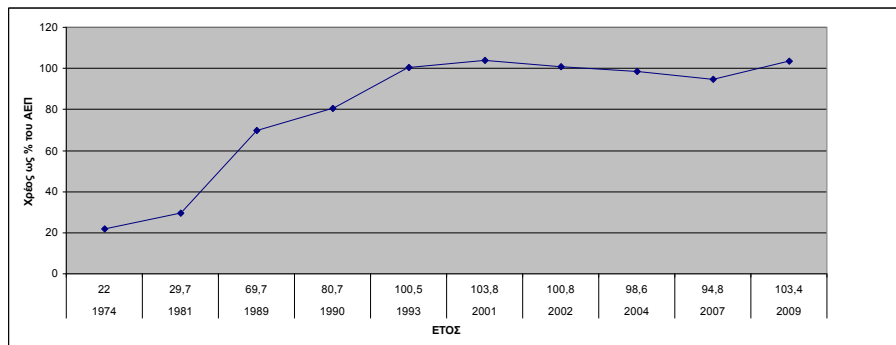
Για να γίνει κατανοητή η εκμετάλλευση της χώρας μας από τους δανειστές αρκεί να σημειώσουμε ότι μέχρι το 1932 είχαμε πληρώσει 130 εκ. Γ.φ περισσότερα από ότι είχαμε πάρει και χρεωστούσαμε ακόμα 2δις.

Από το 1932 μέχρι το 1945 δεν είχαμε εξωτερικό δανεισμό, ενώ είχε παγώσει η εξυπηρέτηση των παλαιών δανείων λόγω της παγκόσμιας κρίσης και του πολέμου. Στην περίοδο 1946-1967, που ήταν και από τις δυσκολότερες περιόδους για την χώρα μας, η Ελλάς θα συνάψει συνολικά δάνεια ύψους 406 εκ δολ. για την αντιμετώπιση δαπανών του εμφυλίου πολέμου και κυρίως για σημαντικά έργα υποδομής. Στην περίοδο αυτή διακανονίσθηκε το 97% του

εξωτερικού προπολεμικού δημόσιου χρέους. Στην περίοδο της δικτατορίας ο εξωτερικός δανεισμός σημειώνει πολύ μικρή αύξηση λόγω της απομονώσεως της χώρας μας και τελικά το δημόσιο εξωτερικό χρέος το 1974 ήταν 115 δις δρχ. (22,0% του ΑΕΠ). Η περίοδος 1974-1981 ήταν η περίοδος ανασυγκροτήσεως της χώρας μας και τα λίγα δάνεια που πήραμε διατέθηκαν σχεδόν στο σύνολό τους για επενδύσεις με την εκτέλεση των μεγάλων έργων υποδομής όπως ο Μόρνος, οι εθνικές οδοί, τα σημαντικά έργα υποδομής στην Αττική, αποχετεύσεις, οδικές αρτηρίες, αποκατάσταση ζημιών από σεισμούς το 1978 και 1981 κ.λ.π. και τελικά το εξωτερικό δημόσιο χρέος το 1981 έφτασε τα 672 δις δρχ. (29,7% του ΑΕΠ).

Η έκρηξη του χρέους και η ανεπανόρθωτη ζημιά έγινε την περίοδο 1981-1989 που αντί η Ελλάδα να εκμεταλλευθεί τις χρηματοδοτικές δυνατότητες που μας παρείχε η ΕΟΚ για την σύγκλιση της οικονομίας μας, όπως έκαναν οι άλλες χώρες του στόχου 1 (Ισπανία, Πορτογαλία, Ιρλανδία), η χώρα μας αναλώθηκε σε ευκαιριακές και «φιλολαϊκές» πολιτικές.

Διάγραμμα 3.1.

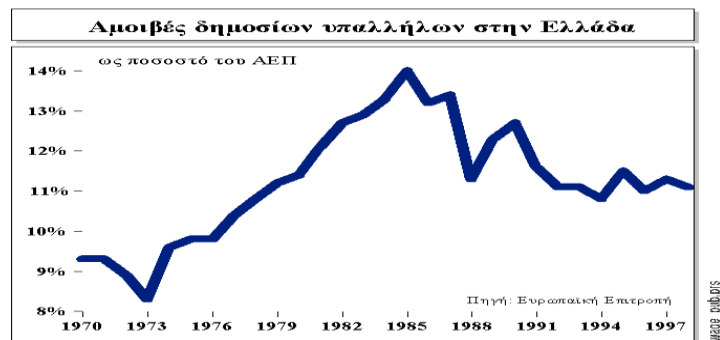
Η Ελλάδα –εγκλωβισμένη στη «σοσιαλιστική» φρασεολογία της τότε Κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ-, έχασε πολύτιμο χρόνο με αιτήματα για ειδικές σχέσεις με την ΕΟΚ, και επέλεξε για την επίλυση των προβλημάτων τον εύκολο τρόπο του αλόγιστου δανεισμού. Αξίζει να σημειωθεί, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του Υπ.Οικονομικών, ότι η τότε κυβέρνηση έπαιρνε κατά μέσο όρο κάθε εβδομάδα και ένα δάνειο, με εξόφληση την επόμενη 10ετία.

Το ίδιο διάστημα είχαμε την υπερδιόγκωση του Δημοσίου Τομέα, η οποία έγινε αποκλειστικά με κομματικά ή φιλοκυβερνητικά κριτήρια.

Διάγραμμα 3.2.

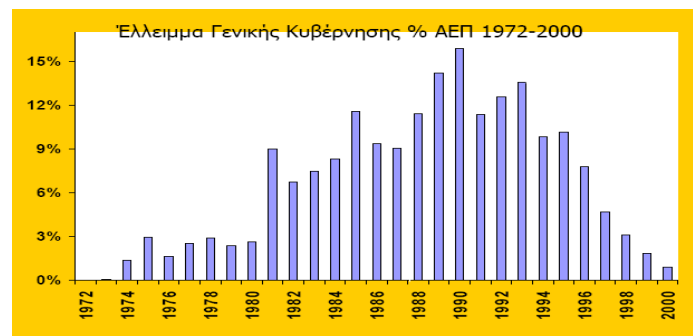
Διάγραμμα 3.3.

Πηγή: «ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ» **Μηνιαίο Περιοδικό του Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ** (Τεύχος 43, Ιανουάριος 1999)

Έτσι το δημόσιο χρέος από 672 δις δρχ το 1981, (29,7% του ΑΕΠ), εκτινάχθηκε το 1989 στα 9.200 δις δρχ.(65,7% του ΑΕΠ) και το 1990 είχε φθάσει στα 11.100 δις δρχ (80,7% του ΑΕΠ). Τα χρήματα των υπέρογκων δανεισμών στο διάστημα 1981-1989, που ήταν και η κύρια αιτία για το σημερινό πρόβλημα, δεν χρησιμοποιήθηκαν για επενδύσεις αλλά κατασπαταλήθηκαν σε αλόγιστες παροχές οι οποίες είχαν ως στόχο το μικροπολιτικό όφελος. Ας σημειωθεί επίσης, ότι την ίδια περίοδο η χώρα είχε εισπράξει επιπλέον καθαρά 16 δις \$ από κοινοτικές επιδοτήσεις.

Διάγραμμα 3.4.

Πηγή: ΗΡΑΑ, 2005, Φίλιππος Σαχινίδης, Ειδικός Συνεργάτης Εθν.Τράπεζας, (σημερινός Υφ.Οικονομικών)

Εκείνο το διάστημα το Κράτος είχε επιλέξει να χρηματοδοτεί μία μεγάλη σειρά «προβληματικών» επιχειρήσεων (π.χ. Πειραιϊκή – Πατραϊκή, Πυρκάλ, Αθηναϊκή, Κεραφίνα, ΑΓΕΤ, Πλαστικά Καβάλας, Λάρκο, κ.λ.π.) που η κάθε μία στοίχιζε δισεκατομμύρια δρχ. κάθε μήνα για πληρωμές υπαλλήλων χωρίς να υπάρχει παραγωγή.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που κατέθεσε στην Βουλή στις 2.10.1990 ο πρώην Υπουργός Αριστείδης Τσιπλάκος, την περίοδο 1983-1989, διατέθηκαν 980 δις σε σταθερές τιμές 1990, για να διατηρούνται 27.000 «εργαζόμενοι –χωρίς εργασία». Για να γίνει κατανοητή η ζημιά, με τα χρήματα που διατέθηκαν για την διατήρηση των προβληματικών αυτών, μπορούσαμε -σύμφωνα πάντα με τα στοιχεία που κατατέθηκαν στην Βουλή- να είχαμε τότε κατασκευάσει την Ζεύξη Ρίου-Αντιρρίου, το Μετρό της Αθήνας και το αεροδρόμιο των Σπάτων.

Κατά την περίοδο 1980-1986 υπήρξε σημαντικότερη διάβρωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων. Σύμφωνα με σχετική εργασία του Κέντρου Εξαγωγικών Ερευνών και Μελετών (ΚΕΕΜ-Δελτίο 1^ο Τριμήνου 1987), τα προϊόντα της ελληνικής μεταποίησης σε εθνικό νόμισμα έγιναν ακριβότερα ως προς το κόστος εργασίας από τα αντίστοιχα προϊόντα των ανταγωνιστών μας κατά 163,1% στην περίοδο 1981-1986.

Άλλη αλόγιστη δαπάνη που συντέλεσε στην έκρηξη του δημόσιου χρέους, ήταν οι επιδοτήσεις και τα «θαλασσοδάνεια» που πήραν επιχειρηματίες για να κάνουν επενδύσεις ιδίως στην Βόρειο Ελλάδα. Το μεγαλύτερο μέρος των χρημάτων αυτών, κατατέθηκαν σε τράπεζες, χωρίς να γίνουν επενδύσεις και χωρίς να αναζητηθούν. (Μόνο το 1992 κλήθηκαν να τα επιστρέψουν αλλά το θέμα τέθηκε στο αρχείο από την επόμενη Κυβέρνηση).

Χαρακτηριστικό του τρόπου με τον οποίο γινόταν η διασπάθιση του δημόσιου χρήματος, αποτελούν οι 200.000 συντάξεις «εθνικής αντίστασης» που δόθηκαν πριν το 1989, ακόμα και σε άτομα που ήταν αγέννητα την εποχή της κατοχής.. Ενώ υπήρξαν διαστήματα όπου δίνονταν μαζικά «αναπηρικές συντάξεις» ακόμα και σε υγιέστατα άτομα, ενώ σε κάποιες περιοχές είχαμε δυστυχώς το φαινόμενο να δηλώνονται ως άτομα με ειδικές ανάγκες ως και το 60% του πληθυσμού.

Η ασυδοσία της 10ετίας του 1980, αλλά και η μη δραστική αντιμετώπισή του στις επόμενες 10ετίες έχουν οδηγήσει σε τέτοιους ρυθμούς αύξησης του Δημοσίου χρέους που καμιά κυβέρνηση δεν μπορεί να ανακόψει την ραγδαία αυτόματη άνοδό του λόγω των τόκων. Από το ποσό των δανείων που σύναψε το Κράτος την περίοδο 1990-1993, 8,35 τρις δρχ διατέθηκαν για πληρωμή τόκων και για καταπτώσεις εγγυήσεων του Δημοσίου που είχαν δοθεί την προηγούμενη 10ετία. Επίσης, δόθηκαν 2,60 τρις δρχ, για εθνική μας συμμετοχή στο 1ο ΚΠΣ, ενώ 1,35 τρις δρχ κατέληξαν στην κάλυψη ελλειμμάτων του κρατικού προϋπολογισμού, με αποτέλεσμα το δημόσιο χρέος το 1993 να ανέλθει στα 23.000 δις δρχ (68,8 δις ευρώ).

Την επόμενη περίοδο 1993-2004 το δημόσιο χρέος αυτοτροφοδοτούμενο, αυξήθηκε από 68,8 δις ευρώ το 1993, σε 170 δις ευρώ το 2004, από νέους δανεισμούς κυρίως για την εξυπηρέτηση του χρέους και την κάλυψη των ελλειμμάτων του προϋπολογισμού. Το διάστημα αυτό είχαμε και την υποτίμηση κατά 27% της δραχμής και μία σειρά από πράξεις «δημιουργικής λογιστικής» για να φτάσουμε στην «πρώιμη» είσοδό μας στη Ζώνη του ευρώ..

Στο διάστημα 2004-2009 το δημόσιο χρέος αυξήθηκε κατά 100 δις ευρώ, από τα οποία μόλις 18 δις ευρώ διατέθηκαν για κάλυψη ελλειμμάτων του Προϋπολογισμού, ενώ τα υπόλοιπα 82 δις ευρώ δόθηκαν για πληρωμές τόκων, για πληρωμές παλαιών χρεών, για εξοπλισμούς και για αποπληρωμή Ολυμπιακών έργων.

3.3. Ποιος φταίει;

Από όλα τα παραπάνω αντιλαμβανόμαστε ότι καμία από τις κυβερνήσεις των τελευταίων 15 χρόνων δεν φέρει την κύρια ευθύνη για την αλματώδη αύξηση του χρέους το οποίο αυτοτροφοδοτείται από τους τόκους. Όλες όμως έχουν σοβαρές ευθύνες γιατί δεν τόλμησαν - κυρίως λόγω πολιτικού κόστους-, να λάβουν δραστικά μέτρα για να επιτύχουν σημαντική μείωση των εξόδων και αύξηση των εσόδων, ώστε να είναι δυνατή η εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους

χωρίς νέους δανεισμούς. Τα δύο μεγάλα κόμματα ευθύνονται για το σημερινό διεθνή διασυρμό της χώρας μας, καθώς αντί να αντιμετωπίσουν από κοινού τη βαριά κληρονομιά της δεκαετίας του 1980, κατηγορούσαν το ένα το άλλο για ατασθαλίες και δημιουργικές λογιστικές, με αποτέλεσμα να απολέσουμε εντελώς την αξιοπιστία μας και να τεθούμε σήμερα υπό διαρκή επιτήρηση.

Βέβαια υπάρχει και η άποψη η οποία διατυπώνεται με μεγαλύτερη θέρμη το τελευταίο διάστημα και η οποία υποστηρίζει ότι «για την εγχώρια χρηματοοικονομική κρίση ευθύνεται ο νεοφιλελευθερισμός». Η αλήθεια είναι ότι για την κρίση της Ισλανδίας, της Ιρλανδίας, των ΗΠΑ, της Βρετανίας μεγάλο μερίδιο ευθύνης έχει ο «τζογαδόρικός» καπιταλισμός. Αύξησε τις προσδοκίες όλων και τις τιμές των πάντων με αποτέλεσμα μόλις ήρθε η κατάρρευση της «**Lehman Brothers**» να αρχίσει το «ντόμινο» της κατάρρευσης των πλασματικών αξιών και των «χάρτινων» επενδύσεων.

Στην Ελλάδα, όμως, του τεράστιου δημόσιου τομέα, των συντεχνιών και των κλειστών επαγγελμάτων δεν μπορεί να φταίει ο «νεοφιλελευθερισμός».

Όπως όμως έγραφα και πριν, η Ελληνική Κοινωνία γαλουχήθηκε για χρόνια με ψευδεπίγραφη «σοσιαλιστική» λογική.

Με αποτέλεσμα η «Ολυμπιακή» να μείνει για πολλά χρόνια κρατική και ζημιογόνα –έχανε 800.000 ευρώ ημερησίως- και όταν τελικά πέρυσι ψηφίστηκε η «ιδιωτικοποίησή» της χρειάστηκε να δαπανήσουμε τεράστια ποσά ως αποζημιώσεις.

Ο ΟΣΕ να χάνει αρκετά δις. κάθε χρόνο. Το συσσωρευμένο έλλειμμα του Οργανισμού έχει ξεπεράσει τα 10 δις ευρώ, καθώς γεννά καθημερινά ζημίες 2,2 εκατ. ευρώ. Την ίδια στιγμή κι ενώ οι κυβερνήσεις καθυστερούν την υλοποίηση του προγράμματος εξυγίανσης, η σχέση εσόδων - εξόδων στον ΟΣΕ διαμορφώνεται στο 1 προς 8. Ετησίως ο Οργανισμός εισπράττει περίπου 100 εκατ. ευρώ, ενώ πληρώνει 360 εκατ. ευρώ μόνο για τόκους και 400 εκατ. ευρώ για δαπάνες μισθοδοσίας.

Βέβαια και στη χώρα μας ο «τζογαδόρικός καπιταλισμός» είχε σαφώς τις επιπτώσεις του. Όλα αυτά τα χρόνια, που κυριαρχούσαν τα αποκαλούμενα σήμερα «τοξικά προϊόντα», το χρήμα ήταν άφθονο και φθηνό στις διεθνείς αγορές. Το αποτέλεσμα ήταν οι Κυβερνήσεις να μην το πολυσκέφτονται κάθε φορά που υπέγραφαν για επιπλέον δαπάνες. Με φθηνά δάνεια μπορούσαν να συντηρούν τον τεράστιο Δημόσιο Τομέα, να μοιράζουν επιδόματα (π.χ. έγκαιρης προσέλευσης στην εργασία), να πληρώνουν τον ΟΣΕ και την Ολυμπιακή, να συντηρούν εκατοντάδες επιτροπές αργόμισθων, κτλ.

Τώρα όμως που κανείς δε δανείζει και αντιθέτως όλοι θέλουν ρευστό, οι προηγούμενες σπατάλες μας δημιουργούν ασφυξία.

Η χώρα κάλυψε πρόσφατα την κοινοπρακτική έκδοση των ξένων ομολόγων, υπερβαίνοντας όμως κατά 3,5% το μέσο κόστος δανεισμού των χωρών της ευρωζώνης στους αντίστοιχους τίτλους πενταετούς διάρκειας. Δυστυχώς επίσης, η πρόσφατη αναθεώρηση του ελλείμματος οδήγησε σε

σοβαρή υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας μας, από όλους τους οίκους πιστοληπτικής αξιολόγησης, δυσχεραίνοντας ακόμη περισσότερο τη δυνατότητα της χώρας να δανειστεί για την κάλυψη των ελλειμμάτων της. Η ιστορική αύξηση του κόστους δανεισμού του Ελληνικού Δημοσίου επιβαρύνει άμεσα το κόστος δανεισμού για τις ελληνικές τράπεζες και κατ' επέκταση δυσχεραίνει τη χρηματοδότηση των ελληνικών επιχειρήσεων και νοικοκυριών. Το μέσο κόστος δανεισμού μιας μικρομεσαίας επιχείρησης είναι σήμερα τουλάχιστον πέντε μονάδες πάνω από το Euribor, αυτό δε αυξάνεται όσο αυξάνεται το ασφάλιστρο κινδύνου για δανεισμό (spread) του Δημοσίου. Το επιτόκιο για κεφάλαιο κίνησης ξεπερνά το 10%, καθιστώντας την ελληνική μικρομεσαία επιχείρηση μη ανταγωνιστική.

Την ευθύνη για τη σημερινή μας κατάσταση την έχει αναμφίβολα η αλόγιστη διακυβέρνηση της δεκαετίας του 1980 με τα τεράστια ελλείμματα και τη νοοτροπία που μας κληρονόμησε, αλλά και συνολικά το πολιτικό μας σύστημα. Το πολιτικό μας σύστημα που δεν αντιστάθηκε στις σπατάλες, και δεν τόλμησε να συγκρουστεί με τα πραγματικά προβλήματα, αντίθετα «βολεύτηκε» στην ομηρία του λαϊκισμού, της ψηφοθηρίας και των εφήμερων λύσεων.

4. Υπάρχουν ελπίδες να βγούμε από την κρίση;

Όλοι αναρωτιούνται, μετά τα αναγκαία μέτρα μείωσης του δημοσίου ελλείμματος που ανακοίνωσε η Κυβέρνηση, τι μέλλει γενέσθαι;

Οδεύουμε αναπόφευκτα σε μια μεγάλη και παρατεταμένη ύφεση; Κάποιοι, προεξοφλούν την αρνητική συνέχεια.

Είναι γεγονός ότι η Ελλάδα έφτασε στα όρια της χρεοκοπίας. Αν είχαμε ζητήσει δάνεια από τις διεθνείς αγορές πριν από την ανακοίνωση των μέτρων, αυτές δεν θα μας έδιναν ούτε ευρώ και ίσως είχε ήδη συμβεί η κατάρρευση του κράτους και του πιστωτικού συστήματος. Χωρίς δημοσιονομική προσαρμογή δεν μπορεί να υπάρξει ανάπτυξη.

Η δημοσιονομική σταθεροποίηση είναι αναγκαία προϋπόθεση για την ανάπτυξη. Σε πρώτη φάση βέβαια, έχει σαφώς συσταλτική επίδραση στην οικονομία, αλλά αν συνδυαστεί με μια σειρά μέτρων δεν καταλήγει, πάντα, σε ύφεση. Στις αρχές της δεκαετίας του 1990, η Ιρλανδία και η Ισπανία πέτυχαν δημοσιονομική προσαρμογή της τάξης του 6% και του 5% του ΑΕΠ με παράλληλη μεγέθυνση του ΑΕΠ κατά 5,8% και 3,3% ετησίως, αντίστοιχα. Επίσης, η Ελλάδα –έστω και με λίγο δημιουργική λογιστική-, την περίοδο 1994 - 1999 πέτυχε δημοσιονομική προσαρμογή ίση με το 8% του ΑΕΠ με ταυτόχρονη μέση ετήσια αύξηση του ΑΕΠ κατά 2,8%. Έτσι, καταφέραμε να ενταχθούμε στην ΟΝΕ -κάτι που ίσως φαινόταν ακατόρθωτο-.

Ασφαλώς, η απαιτούμενη προσπάθεια είναι τεράστια. Το μέγεθος της προσαρμογής που έχουμε θέσει ως στόχο είναι το μεγαλύτερο που έχει γίνει ποτέ στην Ευρωζώνη. Αλλά, το στοίχημα να αποφύγουμε μια παρατεταμένη ύφεση είναι ένα στοίχημα που μπορούμε να το κερδίσουμε.

4.1. Τι πρέπει να κάνουμε

Η επόμενη μέρα των σκληρών μέτρων λιτότητας βρίσκει την ελληνική οικονομία «παγωμένη». Μία οικονομία η οποία ήδη δεν παράγει τίποτα και η οποία στηρίζεται σχεδόν μόνο στην κατανάλωση κινδυνεύει να βυθιστεί σε μεγαλύτερη ύφεση και τα φορολογικά έσοδα να μειωθούν περισσότερο απ' ό,τι οι δαπάνες, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί ένας επικίνδυνος φαύλος κύκλος. Αυτό έπαθε η Ιαπωνία, στη δεκαετία του 1990. Φαίνεται πως το ακριβό πάθημα της Ιαπωνίας έγινε μάθημα σε Ιρλανδία, Ισπανία, Πορτογαλία και Ιταλία, που πρόσφατα ανακοίνωσαν και αυτές μεγάλες περικοπές δαπανών για τον περιορισμό των ελλειμμάτων. Όμως, δεν παρέλειψαν να πάρουν μέτρα και για την τόνωση της οικονομίας τους, ώστε η επόμενη μέρα της λιτότητας να βρει μια «μηχανή» που να παράγει και να είναι έτοιμη να επιταχύνει τους ρυθμούς της.

«Κύριοι, η λύση δεν είναι ο δανεισμός ούτε η περαιτέρω αύξηση της φορολογίας. Δεν μπορούμε να δημιουργήσουμε θέσεις εργασίας, τιμωρώντας όσους εργάζονται και όσους επενδύουν», δήλωσε ο υπουργός Οικονομικών της Ιρλανδίας, Μπράιαν Λένιχαν, στις 9 Δεκεμβρίου 2009, όταν ανακοίνωσε αιματηρά μέτρα λιτότητας. Ταυτόχρονα ανακοίνωσε ένα «επιθετικό» πακέτο τόνωσης της οικονομίας με μειώσεις έμμεσων φόρων, με φοροαπαλλαγές, με κίνητρα για απόσυρση παλαιών αυτοκινήτων και αγορά νέων, με επιδοτήσεις για κατάρτιση εργαζομένων κλπ. (Πηγή: άρθρο Λεωνίδα Στεργίου «Το ιαπωνικό πάθημα, το ιρλανδικό μάθημα και η Ελληνική περίπτωση», Καθημερινή της Κυριακής, 14.3.2010)

Το ελληνικό πακέτο μέτρων λιτότητας στοχεύει σε συνολική εξοικονόμηση περίπου 6 δισ. ευρώ ή 2,5% του ΑΕΠ, επιμερίζοντας σχεδόν ισομερώς το βάρος στα έσοδα (δηλαδή, φόροι) και στις δαπάνες (περικοπές). Όμως –όπως ήδη παρουσιάσαμε-, η ελληνική οικονομία δεν παράγει και η ανάπτυξη στηρίζεται σχεδόν αποκλειστικά στην κατανάλωση. Αυτό φαίνεται από το έλλειμμα του ισοζυγίου και από το γεγονός ότι οι καταναλωτικές δαπάνες των νοικοκυριών αντιστοιχούν σχεδόν στο 71% του ΑΕΠ, όταν σε Ιρλανδία, Ισπανία και Ιταλία το αντίστοιχο ποσοστό κυμαίνεται μεταξύ 50% και 60%, ενώ στην Πορτογαλία φτάνει το 64%. (Πηγή: Eurostat)

Η μείωση της αγοραστικής δύναμης από την αύξηση των φόρων και τη μείωση των εισοδημάτων μπορεί να οδηγήσει σε μεγαλύτερη από την αναμενόμενη πτώση στα φορολογικά έσοδα. Εκτιμάται ότι η μείωση του ΑΕΠ κατά 1% μπορεί να προέλθει από μία μικρή (σχεδόν οριακή) κάμψη στην κατανάλωση που θα οδηγήσει σε υστέρηση φόρων κατά 700 εκατ. ευρώ. Άγνωστη παράμετρος είναι η πάταξη της φοροδιαφυγής, η οποία ποτέ μέχρι σήμερα δεν έχει επιτευχθεί.

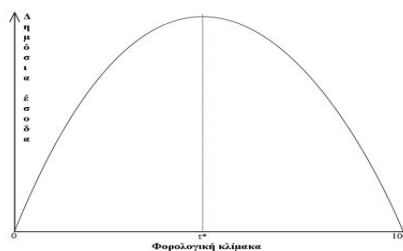
Ο αναλυτής Ρίτσαρντ Κου, υπενθυμίζει το λάθος που έκανε η Ιαπωνία τη δεκαετία του 1990. Και θα πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν ότι η Ιαπωνία έχει μία οικονομία που παράγει. Η Ιαπωνία ανακοίνωσε ένα πρόγραμμα περικοπής δαπανών με στόχο τη μείωση του ελλείμματος κατά 15 τρις γιεν (από τα 22 τρις. που ήταν). Το αποτέλεσμα; Τα φορολογικά έσοδα έπεσαν κατακόρυφα, το δημοσιονομικό έλλειμμα εκτοξεύθηκε από τον πρώτο χρόνο στα 38 τρις. γιεν και η ιαπωνική οικονομία έπεσε σε βαθιά ύφεση για πέντε συνεχή τρίμηνα.

Είναι προφανές ότι δημοσιονομική προσαρμογή μόνο με μέτρα λιτότητας είναι πολύ επικίνδυνη για την Ελλάδα σε περίοδο ύφεσης.

Δεν πρέπει να μας διαφεύγει και το «πάθημα» από την αύξηση των τελών κυκλοφορίας, όπου το Δημόσιο έχασε τελικά πάνω από 40 εκ. ευρώ καθώς πάνω από 160.000 πολίτες κατέθεσαν τις πινακίδες των οχημάτων τους, αδυνατώντας να πληρώσουν τα νέα υπέρογκα τέλη που όρισε το Υπουργείο Οικονομικών.

Νέοι φόροι δεν σημαίνει κατ' ανάγκη μεγαλύτερα έσοδα. Είναι πολύ δύσκολο να βρεθεί η σωστή σχέση φορολογίας και αναμενόμενων εσόδων.

Ενδιαφέρον έχει η θεωρία της «Καμπύλης του Laffer»

Στις αρχές του 1970 ο Arthur Laffer έκανε δημοφιλή μια παλιότερη θεωρία που μας δείχνει τα δημόσια έσοδα σε σχέση με την φορολογική κλίμακα. Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία το κράτος μπορεί να έχει αύξηση εσόδων καθώς αυξάνει τη φορολογική κλίμακα, αλλά υπάρχει ένα σημείο "T" από όπου εκεί και μετά τα έσοδα θα μειώνονται ανεξάρτητα από την αύξηση στους φορολογικούς συντελεστές. Η θεωρία λέει ότι καθώς αυξάνονται οι φόροι, ολοένα και λιγότεροι θα θελήσουν να δουλέψουν και να επιχειρήσουν με αποτέλεσμα, όταν το κράτος φτάσει να φορολογεί το 100% των κερδών, τα έσοδα θα είναι μηδέν.

Η Κυβέρνηση προχώρησε σε αύξηση του ΦΠΑ από το 19 στο 21%. Περιμένουμε με μεγάλη αγωνία να δούμε αν τελικά αυτή η επιλογή οδηγήσει σε αύξηση των εσόδων του Κράτους ή θα οδηγήσει την αγορά σε περαιτέρω συρρίκνωση, λειτουργώντας ως αντικίνητρο για νέες επενδύσεις στη χώρα μας την ίδια στιγμή που άλλες χώρες (π.χ. η Κύπρος) διατηρούν το ΦΠΑ τους πολύ χαμηλά.

Η ανάπτυξη μπορεί να έρθει μόνο με σημαντικές αυξήσεις στον τομέα των επενδύσεων. Είναι πράγματι ανησυχητικό ότι το σταθεροποιητικό πρόγραμμα έδωσε τόσο μικρή έμφαση στον τομέα αυτόν. Οι ξένες άμεσες επενδύσεις εξάλλου συνεχίζουν ακάθεκτες την καθοδική τους πορεία.

4.1.1. Κινήσεις που πρέπει να γίνουν άμεσα

Τα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας είναι χρόνια και οφείλονται σε μια μεγάλη σειρά από δομικές και πολιτικές αδυναμίες. Εκτός όμως από τα ριζικά μέτρα και τις γενναίες αποφάσεις που καλείται να αναλάβει η σημερινή Κυβέρνηση, οφείλει να προχωρήσει άμεσα σε μία σειρά μέτρων που θα έχουν βραχυπρόθεσμα ή μεσοπρόθεσμα οφέλη. Με δεδομένο ότι κατά το διάστημα (Απρίλιος 2010) που γράφεται η παρούσα μελέτη βρίσκονται σε εξέλιξη μία σειρά από νομοθετικές πρωτοβουλίες, πιθανών κάποιες από τις προτάσεις μας να είναι σε στάδιο υλοποίησης.

Πέρα από την ανάγκη άμεσης εφαρμογή του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ), το οποίο καλύπτει την περίοδο 2007-2013 και μας παρέχει τη δυνατότητα για επενδύσεις στην περιφέρεια άνω των 20 δις ευρώ –και το οποίο καθυστέρησε αδικαιολόγητα-, θα πρέπει να δώσουμε έμφαση σε συγκεκριμένες δράσεις και μέτρα:

• Στήριξη της αγοραστικής δύναμης των μεσαίων στρωμάτων και ενίσχυση των κοινωνικά ευάλωτων ομάδων.

- Εισοδηματική ενίσχυση των χαμηλοσυνταξιούχων, χαμηλόμισθων και ανέργων.
- Μείωση της φορολογίας των φυσικών προσώπων με την εφαρμογή περισσότερων κλιμακίων στη βάση μιας προοδευτικής – αναλογικής κλίμακας με τιμαριθμοποίηση της φορολογικής κλίμακας ώστε να μη δημιουργούνται απώλειες στα εισοδήματα των μισθωτών, ελεύθερων επαγγελματιών και συνταξιούχων από την αύξηση του πληθωρισμού.
- Ενίσχυση του οικογενειακού εισοδήματος έμμεσα με τη μείωση της παραπαιδείας και την αύξηση των δαπανών του κοινωνικού κράτους για παιδεία, υγεία, κοινωνική πρόνοια.
- Προστασία των δανειοληπτών και της πρώτης κατοικίας.
- Ανώτατο όριο επιτοκίων των πιστωτικών καρτών.

• Στήριξη της πραγματικής οικονομίας και των Μικρο-Μεσαίων Επιχειρήσεων.

- Αύξηση των Δημοσίων επενδύσεων με κατεύθυνση την παιδεία, τη βιώσιμη ανάπτυξη και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας,
- Ενίσχυση των ΜΜΕ με ανακατανομή πόρων από τα διαρθρωτικά Ταμεία της ΕΕ και ενεργοποίηση πόρων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων.
- Στήριξη της επιχειρηματικότητας με απλούστευση των γραφειοκρατικών διαδικασιών και τη χρήση των νέων τεχνολογιών.
- Η επιβολή νέων φόρων στις ΜΜΕ θα έχει ολέθρια αποτελέσματα.

• Ενίσχυση της οικοδομικής δραστηριότητας

- Άμεση ενίσχυση της οικιστικής δραστηριότητας, με σημαντική επιχορήγηση του επιτοκίου στεγαστικών δανείων για μια 10ετία, και επέκταση των φορολογικών κινήτρων που έληξαν την 31/12/2009 για άλλα δύο χρόνια.

- Ο Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας, όπως προβλέπεται από τις κείμενες διατάξεις, να προβεί σε μαζικές αγορές ολοκληρωμένων και ημιτελών απούλητων κατοικιών (λόγω της κρίσης), και να τις εντάξει στο πρόγραμμα παροχής επιδοτούμενης στέγης για τους δικαιούχους, με έμφαση στις ευπαθείς ομάδες, αλλά και στους νόμιμους μετανάστες

- **Αντιμετώπιση της ανεργίας με τη στήριξη της απασχόλησης και την επιδότηση της εργασίας αντί μόνο την επιδότηση των ανέργων.**

- Στήριξη των επιχειρήσεων που διατηρούν τις θέσεις εργασίας με κίνητρα.
- Χρήση επιδοτήσεων για κάθε νέα θέση εργασίας.
- Ενίσχυση της κοινωνικής εργασίας.

- **Μεταρρύθμιση του Φορολογικού Συστήματος**

- Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο διαμορφώθηκε κάτω από το βάρος των δημοσιονομικών προβλημάτων, επέτεινε τα πολύπλοκα γραφειοκρατικά προβλήματα και αύξησε τη φοροδιαφυγή. Η ανάγκη για την αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος πηγάζει από το γεγονός ότι το ισχύον σύστημα έχει γίνει πολύπλοκο με μεγάλο κόστος διαχείρισης, είναι άδικο στην κατανομή των φορολογικών βαρών, δημοσιονομικά αναποτελεσματικό, αδυνατεί να εξαλείψει το έλλειμμα και να μειώσει δραστικά το ενοποιημένο χρέος της Γενικής Κυβέρνησης, νοσεί από εκτεταμένη φοροδιαφυγή και γενικά δεν ανταποκρίνεται στις σημερινές ανάγκες της οικονομίας και του Έλληνα πολίτη.

- **Κρατικός παρεμβατισμός και αυστηρό πλαίσιο εποπτείας και ελέγχου του Χρηματοπιστωτικού συστήματος, ενίσχυση της ρευστότητας στην αγορά**

- Ενίσχυση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών με αύξηση του μετοχικού τους κεφαλαίου.
- Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του συστήματος εποπτείας του χρηματοπιστωτικού συστήματος σε ένα νέο διεθνές πλαίσιο που θα ρυθμίζει τη χρηματοπιστωτική λειτουργία.
- Πλήρη δημόσιο έλεγχο της Εθνικής Τράπεζας και την ενίσχυση του ρόλου του δημοσίου στο ΓΤ και την Αγροτική Τράπεζα ώστε με ένα ισχυρό πυλώνα δημοσίου μετοχικού ενδιαφέροντος στο χρηματοπιστωτικό σύστημα να ενισχυθεί η παρέμβαση του δημοσίου στη χρηματοπιστωτική λειτουργία και την κατανομή των πόρων στην ανάπτυξη της πραγματικής οικονομίας.-
- Οι οργανισμοί αξιολόγησης χρηματοοικονομικών προϊόντων εφόσον προσφέρουν πληροφόρηση και εκτιμήσεις στο κοινό είναι δημόσια αγαθά και για αυτό θα πρέπει να έχουν δημόσιο χαρακτήρα και να εποπτεύονται από τις εποπτικές αρχές.
- Αυστηρό κανονιστικό πλαίσιο για την εταιρική διακυβέρνηση των τραπεζών.
- Ενίσχυση της ρευστότητας της πραγματικής οικονομίας μέσω του ΤΕΜΠΕ.

5. Επίλογος

Η ελληνική οικονομία ούτε ανταγωνιστική είναι, ούτε οι δαπάνες της είναι παραγωγικές. Παράγει, κυρίως λόγω κατανάλωσης, 250 δισ. ευρώ τον χρόνο και χάνει 18 δισ. ευρώ από τη λειτουργία του δημοσίου τομέα, 4 δισ. ευρώ από τη γραφειοκρατία, 5 δισ. ευρώ από τη διαφθορά και το λαθρεμπόριο, 30 δισ. ευρώ από τη φοροδιαφυγή.

Μία τέτοια οικονομία είναι καταδικασμένη να παράγει μόνο ελλείμματα και χρέη. Και οι περικοπές δαπανών, χωρίς να λύνεται η αιτία του προβλήματος, δεν βοηθούν σε τίποτα.

Μόνο αν γίνουν πράξη όλα όσα προτείναμε νωρίτερα, θα μπορέσουν να υπάρξουν προοπτικές ανάπτυξης, θα μπορέσει να εμπεδωθεί σταδιακά κλίμα ασφάλειας και σιγουριάς.

Όταν η αγορά διαπιστώσει ότι το έδαφος είναι σταθερό και ότι οι κανόνες είναι δεδομένοι και δεν ανατρέπονται, θα μπορέσει να αναπτυχθεί και να καθορίσει την πορεία της σε νέα βάση.

Στην προσπάθεια αυτή, η Ελλάδα έχει βασικό αντίπαλο τον εαυτό της και το αραχνιασμένο κράτος.

Ήρθε η ώρα να κάνουμε την επώδυνη τομή: **να αποφασίσουμε για το νέο πρότυπο ανάπτυξης που έχει ανάγκη ο τόπος. Να ξεφύγουμε από τη συνήθη γενικολογία και να το προδιαγράψουμε συγκεκριμένα και ρεαλιστικά, επιχειρώντας να συνενώσουμε γύρω από το περιεχόμενό του όλες τις ζωντανές παραγωγικές δυνάμεις μιας κοινωνίας με σοβαρό έλλειμμα αξιοπιστίας και υπευθυνότητας.**

Το ζητούμενο είναι μια Ελλάδα που αξιοποιεί τη γνώση, την καινοτομία και το ικανό ανθρώπινο δυναμικό της, εξασφαλίζοντας την αειφορία των πηγών της στους τομείς που έχει πλεονέκτημα, την πράσινη ενέργεια, την παραγωγή ποιοτικών τροφίμων, τον τουρισμό, τη ναυτιλία, τις μεταφορές, την αξιοποίηση των θαλάσσιων πόρων, του πολιτισμού και του περιβάλλοντος.

Abstract

Greece is experiencing a crisis of historic proportions. For several months our country acrobats over the threat of economic collapse, while we are in the vortex of a large financial storm.

The Greek economy is plagued by a number of factors both internal and international.

The international financial crisis is a fact, but can not be the only excuse for our problems.

The causes of financial crisis for Greece must be found in **timeless structural problems**, in the implemented policies and in the international context of financial and economic crisis.

The dominant feature of our economy are structural problems long before the emergence of financial and economic crisis, which **inflated** dramatically in recent years.

The aim of this work is to study all aspects of the budgetary problem of Greece, as well as the examination of who is responsible for the current situation of our country, studying the historical development of our external borrowings.

Simultaneously recording different views on the financial problems of the country as well as the way different countries faced similar crises.

Finally we attempt to propose solutions for solution to the crisis, concluding that it was time to finally make our country a painful incision: deciding on the new development model in need of the country.

We must get away from the usual generalities and prescribe specific and realistic the new development model, and try to integrate around the content of all live productive forces of society.

In this try, Greece will have key opponent the State itself. The roots of our financial problem are not simply structural or financial, are based on profound political problems.

Keywords

Public debt, deficit, GDP, capitalism, public sector, competition, growth, taxation.

Βιβλιογραφία –Πηγές

1. Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδος, «Το Δημοσιονομικό Πρόβλημα στην Ελλάδα σήμερα», Μελέτη, Νοέμβριος 2005,
2. Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδος, «Η Κρίση της Ελληνικής Οικονομίας και η αντιμετώπισή της», Μελέτη, Ιανουάριος 2010,
3. IOBE, «Η Ελληνική Οικονομία», Μελέτη, Ιανουάριος 2010,
4. IOBE, «Αποτελέσματα Ερευνών Οικονομικής Συγκυρίας», Μελέτη, Ιανουάριος 2010,
5. Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδος, «Κρατικός Προϋπολογισμός 2010», Μελέτη, Δεκέμβριος 2009,
6. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος, «Η Ελλάδα με αριθμούς», Έκθεση, 2009,
7. Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών, «Ελληνική Οικονομία 2004-2008», Φάκελος, Δεκέμβριος 2008,
8. Στουρνάρας Ι., Αλμπάνη Μ., «Η Ελληνική Οικονομία μετά την Κρίση, Αναζητώντας ένα νέο Αναπτυξιακό Πρότυπο», IOBE, 2008,
9. Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών, «Τρέχουσες Εξελίξεις και Προοπτικές της Ελληνικής Οικονομίας», Έκθεση, Ιούνιος 2007,
10. Αλεξανδρίδης Μ., «Ελληνική Οικονομία», Σύγχρονη Εκδοτική, 2006,
11. Τράπεζα της Ελλάδος, Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας, τεύχη 110, 119, 126,
12. **Statistical Annex of European Economy**, EUROPEAN COMMISSION, Autumn 2007,
13. European Commission/ Economic and Financial Affairs, (ec.europa.eu/economy_finance/publications/),
14. EUROSTAT, (epp.eurostat.ec.europa.eu),
15. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, (www.statistics.gr),

16. Τράπεζα της Ελλάδος, (www.bankofgreece.gr),
17. Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών, (www.mnec.gr),
18. Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδος (www.oe-e.gr),
19. Εμπορικό & Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών (ΕΒΕΑ), (www.acci.gr),
20. Οικονομική Καθημερινή, (www.kathimerini.gr),
21. «ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ» Μηνιαίο Περιοδικό του Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, τεύχος 43, Ιανουάριος 1999,
22. Εφημερίδα «Κόσμος του Επενδυτή», «Για μια νέα Εθνική παλιγγενεσία...», Ειδική Έκδοση, Μάρτιος 2010,
23. Γ.Σ.Βλάχος, «Οι προσδιοριστικοί παράγοντες του εξωτερικού χρέους: η βαριά κληρονομιά της δεκαετίας του 1980», ΕΜΦΑΣΗ, Τριμηνιαία Επιθεώρηση του Ινστιτούτου Δημοκρατίας Κωνσταντίνος Καραμανλής, τεύχος 42,
24. Α.Ιωαννίδης, «Κρίσιμοι παράγοντες και προτάσεις για το νέο οικονομικό και αναπτυξιακό πρότυπο», ΕΜΦΑΣΗ, Τριμηνιαία Επιθεώρηση του Ινστιτούτου Δημοκρατίας Κωνσταντίνος Καραμανλής, τεύχος 42,
25. Α.Τσιπλάκος, «Έτσι θα σβήσουμε 200 δις ευρώ από το χρέος», Εφημερίδα «Αδέσμευτος Τύπος», 7.3.2010,
26. Γ.Μητράκης, «Στην.. απομόνωση η ελληνική οικονομία», Εφημερίδα «Κόσμος του Επενδυτή», 27.3.2010,
27. Μ.Δαμανάκη, «Ένα νέο παραγωγικό πρότυπο», Εφημερίδα «Κόσμος του Επενδυτή», 27.3.2010,
28. Λ.Στεργίου, «Το ιαπωνικό πάθημα, το ιρλανδικό μάθημα και η Ελληνική περίπτωση», Εφημερίδα «Καθημερινή της Κυριακής», 14.3.2010,
29. Π. Μανδραβελής, «Ο ελληνικός ‘νεοφιλελευθερισμός’», Εφημερίδα «Καθημερινή της Κυριακής», 14.3.2010.